

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 227 din 19.06.2024

Dosar nr.: 547/2022

Petiția nr.: 5657/17.08.2022

Petenă:

Reclamat:

Obiect: Petenta reclamă o posibilă faptă de discriminare, săvârșită în data de 15 august 2022 de partea reclamată, care a dat o declarație de presă în care a făcut mai multe afirmații, posibil discriminatorii, la adresa sa: „*Primarul sectorului 1 este crizatoarea perfectă*” sau „*Garanția noastră este că o asemenea eroare nu se va mai întâmpla vreodată, iar acești ani iroșiți în isterie generală vor rămâne doar o tristă amintire pentru Sectorul 1*”.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele și domiciliul procedural ales al petentei

1., cu domiciliul procedural ales în mun. București, Banu Manta nr. 9, sector 1

Numele, domiciliul ales și sediul părții reclamate

2., cu domiciliul în ...

3.

II. Procedura de citare

4. Având în vedere prevederile art. 20 alin. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (republicată), Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, prin intermediul adreselor nr. 5657/22.09.2022, respectiv nr. 6597/22.09.2022, a citat părțile pentru data de 17.10.2022.

5. Procedura de citare a fost legal și complet realizată.

6. Prin adresa nr. 8077/09.11.2022, petentei i-a fost comunicat punctul de vedere formulat de partea reclamată înregistrat la C.N.C.D. cu nr. 7343/17.10.2022. Totodată, petenta a fost informată de posibilitatea de a formula concluzii scrise în termen de 10 zile de la primirea prezentei adrese.

III. Susținerile părților

Susținerile petentei

7. Petenta a formulat memoriul înregistrat cu nr. 5657/17.08.2022, prin care a solicitat constatarea și sancționarea unei posibile fapte de discriminare săvârșită la data de 15 august 2022 de partea reclamată. Pe lângă aplicarea amenzii contravenționale, petenta a solicitat obligarea părții reclamate să publice, în mass-media, un rezumat al hotărârii, precum și orice măsură necesară pentru înlăturarea consecințelor acestei fapte.

8. În fapt, în data de 15 august 2022, petenta susține că reclamatul, în calitate de lider politic, a dat o declarație de presă în care a făcut mai multe afirmații discriminatorii la adresa sa: „*Primarul sectorului 1 este crizatoarea perfectă*” sau „*Garanția noastră este că o asemenea eroare nu se va mai întâmpla vreodată, iar acești ani iroșiți în isterie generală vor rămâne doar o tristă amintire pentru Sectorul 1*”.
9. Conform petentei, astfel de termeni misogini (crizate/crizatoare, isterie/isterică) sunt de netolerat pentru a fi folosiți în spațiul public și în limbajul politic. Folosirea acestor apelative peiorative are ca efect prejudicierea demnității unei persoane și crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator la adresa femeilor.
10. În drept, petenta susține că faptele se încadrează în prevederile art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.
11. În probațiune, petenta anexează articolul de presă scris și definițiile cuvintelor crizat și isteric din portalul www.dexonline.ro.

Susținerile părții reclamate

12. Prin adresa nr. 7343/17.10.2022, respectiv nr. 7373/17.10.2022, partea reclamată și-a exprimat punctul de vedere cu privire la memoriul formulat de petentă și a solicitat respingerea acestuia ca inadmisibil și netemeinic.
13. Partea reclamată a invocat excepția lipsei calității procesuale active, susținând că memoriul este semnat de petentă în calitate de primar, înregistrată la Registratura centrală a Primăriei Sectorului 1, are antetul subunității administrativ-teritoriale sectorului 1 București, a fost trimisă prin poșta electronică instituțională de pe adresa registratura@primarias1.ro.
14. Prin urmare, partea reclamată susține că precizarea anterioară are relevanță prin raportare la dispozițiile art. 154 alin. (6) din OUG nr. 57/2019 privind Codul Administrativ. Astfel, petenta a formulat sesizarea în calitate de primar al sectorului 1, deci de reprezentant legal al subunității administrativ-teritoriale sectorului 1 București, acționând în numele și pe seama celei din urmă, nu în interesul propriu.
15. Calitatea procesuală activă reprezintă identitatea care trebuie să existe între părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății. Mai precis, legitimarea procesuală înseamnă că numai acea persoană care are calitate procesuală poate fi parte în litigiu, adică trebuie să justifice un drept sau o obligație pentru a participa în calitate de parte la procesul civil, or, petenta a formulat petiția în numele și pe seama unei persoane juridice de drept public – sectorul 1 București – reclamând o pretinsă faptă de discriminare îndreptată împotriva persoanei juridice, ci o pretinsă faptă de discriminare îndreptată împotriva persoanei fizice. Astfel, persoana care a sesizat C.N.C.D. nu este petenta, ci subunitatea administrativ-teritorială sectorul 1 reprezentată de primar, iar faptele presupuse de discriminare sesizate sunt asupra persoanei fizice și a sectorului 1 București.
16. În concluzie, având în vedere că petiția este formulată de persoana juridică sectorul 1 București, prin reprezentantul său legal și nu de persoana care se consideră vătămată în drepturi printr-un act de discriminare, în nume propriu, reclamatul solicită admiterea excepției lipsei calității procesuale active și respingerea petiției ca inadmisibilă.
17. Cu privire la excepția lipsei de interes, reclamatul susține că interesul este o condiție esențială prevăzută de legiuitor pentru exercitarea acțiunii contencioase și necontencioase, care nu permite formularea unei *actio popularis*. Interesul semnifică un profit sau un avantaj de ordin material sau moral pe care orice persoană trebuie să îl urmărească prin promovarea acțiunii, care nu trebuie confundat cu dreptul sau pretenția afirmată, acestea fiind noțiuni

distince.

18. Conform reclamatului, din perspectivă procesuală, justificarea interesului presupune îndeplinirea cerințelor obligatorii ale acestuia, respectiv: să fie legitim, personal, direct, născut, actual și determinat.

19. Reclamatul susține că interesul este determinat atunci când existența sa este posibil de a fi percepută din modul de formulare a acțiunii, este determinat când este concret, respectiv când rezultă cu certitudine ce urmărește partea prin acțiunea promovată. Astfel, petenta pretinde că, prin constatarea unei fapte de discriminare și sancționarea reclamatului, s-ar stabili o situație anterioară unei presupuse fapte de discriminare care „prejudiciază demnitatea persoanei”, „creează un cadru intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator la adresa femeilor”, fără a arăta modul în care s-a produs discriminarea sau care este natura discriminării.

20. Din spusele reclamatului, atât sintagma „crizatoarea perfectă”, cât și sintagma „ani iroșiți în isterie generală”, nu reprezintă acte și fapte de discriminare și în niciun caz nu se referă la crearea unor situații de prejudiciere a demnității persoanei ori a unui cadru ofensator, umilitor, ostil, degradant sau intimidant la adresa femeilor.

21. Conform reclamatului, cuvântul „crizator” este o construcție inventată, care se referă la o persoană care generează crize, cum ar fi criza gunoaielor din sectorul 1, criza adoptării bugetului anual de venituri și cheltuieli sau criza generată de nelegalitățile constatate de Curtea de Conturi a României.

22. În ceea ce privește cea de-a doua sintagmă, „isterie generală”, reclamatul susține că este utilizată pentru a descrie starea tensionată în care s-a aflat administrația publică locală din cauza actului de management defectuos al primarului sectorului 1. Sintagma a fost utilizată ca o figură de stil, nu ca un atac la adresa unei persoane ori a genului unei persoane fizice și cu atât mai puțin cu referire la o posibilă patologie medicală.

23. În realitate, reclamatul susține că nici petenta nu a putut individualiza căror subiecți li s-au adresat în concret sintagmele și în acest sens, apreciază că interesul nu este unul determinat deoarece nu vizează fapte și acte concrete de discriminare și nici întinderea lor, ci interpretarea vădit eronată a unor sintagme construite sub forma unor figuri de stil cu caracter de declarație politică.

24. Totodată, reclamatul menționează că interesul urmărit de petentă nu este unul legitim, adică în conformitate cu ordinea de drept. Raportul de drept material pe care se întemeiază acțiunea petentei generează o confuzie între dreptul afirmat și acțiunea civilă, deoarece acesta își întemeiază acțiunea pe prevederile art. 15 și art. 20 alin. (1) din OUG nr. 137/2000.

25. Or, partea reclamată susține că petenta este sectorul 1 București care nu are calitate procesuală activă de a sesiza C.N.C.D. iar, în ceea ce privește prevederile art. 15, o persoana juridică de drept public nu se poate bucura de protecția dreptului la demnitate personală, deoarece aceasta este similară cu demnitatea umană specifică doar persoanelor fizice.

26. Mai mult, reclamatul susține că petenta nu a argumentat relația de cauzalitate dintre presupusa faptă de discriminare, dreptul material aplicabil, persoana care a fost discriminată și prejudiciul produs, lipsind demersul atât de motivare cât și de un temei legal. Astfel, petenta nu a invocat niciun alt temei de drept privind încălcări ale legislației privind discriminarea.

27. De asemenea, reclamatul constată că interesul petentei nu este personal, deoarece, în

parte, sintagma „ani iroșiți în isterie generală” nu se referă la calitatea psihică/comportamentală a petentei, ci la situația de fapt care planează asupra întregii administrații publice locale a sectorului 1, situație generată de managementul defectuos al primarului. Mai mult, petenta, subunitatea administrativ-teritorială sectorul 1 București, reclamă un interes personal al doamnei primar, nu interesul propriu al petentei.

28. Nu în ultimul rând, reclamatul susține că interesul nu este născut și actual, deoarece nu i se încalcă niciun drept subiectiv care să dea naștere la posibilitatea formulării unei pretenții. Astfel, petenta nu arată care este în concret dreptul încălcat și nici relația de cauzalitate dintre părți și fapta, ci face o simplă înșiruire de acuzații care reprezintă urmări imediate ale art. 15 din Ordonanță, fără a arăta, în concret, care este relația de cauzalitate cu fapta și care sunt eventualele vătămări ale propriei persoane sau ale persoanei juridice sectorul 1 București.

29. În concluzie, interesul nu este născut și actual, pentru că, prin promovarea sesizării nu se apără niciun drept subiectiv deja existent și nici nu se poate preîntâmpina producerea unei pagube iminente viitoare.

30. Totodată, reclamatul invocă excepția obiectului vădit nefondat, susținând că pentru existența contravenției prevăzută la art. 15 din O.G. nr. 137/2000, trebuia să se dovedească faptul că reclamatul a avut un comportament care avea ca scop sau viza atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unui grup de persoane sau unei comunități. Or, petenta nu a dovedit că prin sintagma „crizatoarea perfectă” sau „ani iroșiți în isterie generală” s-ar fi adus atingere demnității persoanei petentei sau a întregului gen feminin.

31. Conform reclamatului, petenta nu a realizat nicio motivare prin care să arate cauzalitatea între sintagmele utilizate de reclamat și o presupusă discriminare „la adresa femeilor”. Din faptul că petenta a fost numită „crizatoarea perfectă”, adică generatoare de crize în administrația publică, nu rezultă sub nicio formă că sintagma a fost utilizată în virtutea genului său feminin sau că sintagma se referă la toate persoanele de gen feminin.

32. Reclamatul apreciază că petiția a fost făcută strict în scop șicanator, în vederea decurajării de a lupta împotriva abuzurilor administrației locale a sectorului 1 București. Sintagmele utilizate nu se încadrează în sfera niciunei forme de discriminare, ci sunt simple construcții de stil care descriu modul în care primarul sectorului 1 București face administrație publică.

33. Reclamatul apreciază că este dator să ca, în activitatea politică, să prezinte cât mai fidel și sub diferite forme și stiluri critica asupra modului în care oponentul politic înțelege să-și exercite mandatul de ales local. Astfel, sintagmele utilizate se încadrează în limita narativului unui discurs cu caracter politic, menit să atagă atenția cetățenilor și să-i ajute să înțeleagă problemele administrative și politice din sectorul 1 București. Acest narativ nu se încadrează în nicio formă de discriminare prevăzută de O.G. nr. 137/2000 sau alte legi speciale.

34. Sub acest aspect, reclamatul susține că petiția apare ca fiind una nemotivată în drept și în fapt, nereieșind natura discriminării, fapta concretă de discriminare, relația de cauzalitate dintre faptă și dreptul material aplicabil, sau relația de cauzalitate dintre faptă, norma juridică încălcată și prejudiciul produs. Astfel, petiția nu îndeplinește condițiile de admisibilitate.

35. Cu privire la iresponsabilitatea declarațiilor politice, reclamatul susține că a utilizat cele două sintagme în cadrul unei declarații politice exprimate în virtutea calității sale de deputat al României și s-a adresat unei persoane care ocupă o funcție de demnitate publică în

circumscripția sa electorală.

36. În activitatea sa, parlamentarul trebuie să se bucure de o reală libertate de gândire și acțiune, astfel încât mandatul să fie exercitat eficient. Specificul muncii parlamentare presupune participarea la dezbateri, exprimarea de opinii, luări de atitudine, participarea la vot. Pentru ca această participare să fie reală, parlamentarul trebuie să aibă siguranța că poziția sa deschisă, principală, nu-l va expune unor urmări juridice.

37. În ceea ce privește persoana care ocupă demnitatea publică de parlamentar, eliminarea iresponsabilității pentru opiniile politice exprimate are ca efect suprimarea garanțiilor unor drepturi și libertăți fundamentale, respectiv libertatea individuală și libertatea de exprimare.

38. Reclamatul menționează că imunitatea parlamentară a fost definită ca un mijloc de protecție, menit să apere deputații și senatorii de eventuale presiuni, abuzuri și procese șicanatorii îndreptate împotriva lor în exercitarea mandatului pe care îl au de îndeplinit, având drept scop garantarea libertății de exprimare și protejarea împotriva urmărilor judiciare abuzive. Imunitatea presupune o dublă protecție: iresponsabilitatea și inviolabilitatea. Reglementarea constituțională a imunității parlamentare este justificată de necesitatea protecției mandatului parlamentar, ca garanție a îndeplinirii prerogativelor constituționale și, totodată, o condiție a funcționării statului de drept. În activitatea sa, parlamentarul trebuie să se bucure de o reală libertate de gândire, expresie și acțiune, astfel încât să-și exercite mandatul în scop eficient.

39. Cu alte cuvinte, reclamatul susține că iresponsabilitatea privește actele intrinseci mandatului, urmărind să apere libertatea de expresie și de decizie a parlamentarului. De aceea, în mod necesar, ea este absolută, în sensul că se referă la toate formele de răspundere juridică și nu poate fi ridicată. De asemenea, ea este perpetuă apărând pe parlamentar nu doar pe perioada mandatului, cât și după aceea.

40. Reclamatul susține că se afla în exercitarea mandatului la momentul exprimării declarației politice, referindu-se la activitatea politică și administrativă a primarului sectorului 1 București, precum și despre problemele sectorului 1 București, sector care coincide cu circumscripția electorală în care a fost ales subsemnatul.

41. Cu privire la fondul sesizării, reclamatul susține că petenta a prezentat trunchiat și cu rea-credință conținutul declarației. Petenta a încercat să dea o interpretare cu carcater de discriminare celor două sintagme, prima referindu-se la crizele administrative, politice și juridice generate de primarul sectorului 1 București, iar a doua referindu-se la situația tensionată administrației publice locale generată de managementul defectuos al primarului. Criza deșeurilor, criza adoptării bugetului, neregulile constatate de Curtea de Conturi sau blocarea activității consiliului local sunt doar câteva dintre activitățile la care a făcut referire prin sintagmele utilizate.

42. Reclamatul susține că prin nicio afirmație nu a condamnat și umilit public pe cineva și nici nu a pus în pericol percepția populației cu privire la femei în general sau cu privire la demnitatea petentei în particular.

43. Prin calificarea activității primarului sectorului 1 ca fiind una crizatoare, deci generatoare de crize, a sintetizat întreaga activitate a sa, o activitate resimțită de toți cetățenii, dar și de instituțiile cu competențe în control și verificare, aceste declarații, încadrându-se în prevederile art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000 privind exercitarea dreptului la liberă exprimare și a dreptului la opinie.

44. Conform părții reclamate, prin petiția formulată, petenta consideră în mod nefondat că afirmațiile sale au adus atingere demnității persoanei și că au creat un cadru intimidant, ostil,

degradant, umilitor sau ofensator la adresa femeilor. În primul rând, atribuirea figurii de stil „crizatoare perfectă” nu se referă, așa cum a afirmat petenta la noțiunile de crizat sau isteric, ci la ideea că primarul sectorului 1 București este generator de crize administrative, politice, economice și sociale, aspect descris și dedus ușor din intervenția completă a reclamatului.

45. De altfel, reclamatul susține că nu și-ar fi permis niciodată și nu își permite să facă referiri la eventuale patologii sau simptome de natură medicală a unor persoane ori să utilizeze astfel de patologii sau simptome în scopul proferării de injurii. Mai mult, reclamatul nu cunoaște ca petenta să sufere de patologii sau simptome de natură medicală pentru care o înțelegere conotativă a sintagmelor utilizate să conducă la o lezare a demnității umane a petentei.

46. În al doilea rând, reclamatul susține că nu a utilizat niciodată cele două sintagme cu scopul de a jigni persoanele de gen feminin, aspect dedus din ansamblul declarației și a contextului în care aceasta a fost făcută. Persoanele de genul feminin nu făceau deloc obiectul întrebării jurnaliștilor și nici reclamatul nu și-ar fi permis vreodată să utilizeze sintagme sau cuvinte care ar fi apte să jignească persoane în funcție de genul acestora.

47. Având în vedere situația de fapt și de drept, reclamatul solicită respingerea sesizării petentei drept nefondată, fapta nefiind circumscrisă unei forme de discriminare.

48. În probațiune, reclamatul anexează înscrisuri cu declarația sa integrală.

49. Totodată, reclamatul solicită judecarea cauzei în lipsă.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

50. Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

Constituția României:

Art. 1 Statul român: „(...) (3) *România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate (...)*”

Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni: „(...) (2) *România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.*”

Art. 16 Egalitatea în drepturi: „(1) *Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) *Nimeni nu este mai presus de lege. (...)*”

Art. 29 Libertatea conștiinței: „(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.”

Art. 30 Libertatea de exprimare: „(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.”

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare:

Art. 2 alin. 1: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

Art. 2 alin. 8: „Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”

Art. 15 Dreptul la demnitatea personală: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale

Art. 10 Libertatea de exprimare: „1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Art. 14 Interzicerea discriminării: „Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Art. 17 Interzicerea abuzului de drept: „Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”

Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor

care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

Recomandarea de politică generală ECRI nr. 15 privind combaterea discursului de ură adoptată de Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) la 8 decembrie 2015 – extras: „Având în vedere că discursul de incitare la ură trebuie înțeles în sensul prezentei recomandări de politică generală ca advocacy, promovare sau incitare, sub orice formă, a denigrării, a urii sau a defăimării unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipuri negative, stigmatizare sau amenințare cu privire la o astfel de persoană sau grup de persoane, precum și justificarea tuturor tipurilor de exprimare anterioare, pe motiv de „rasă”, origine națională, religie, apartenență.”

Pactul internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR):

Articolul 19: „1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină. 2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa. 3. Exercițarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;

(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public) sau a sănătății publice sau a moralității.”

Articolul 20: „1. Orice propagandă pentru război va fi interzisă de lege. 2. Orice advocacy de ură națională, rasială sau religioasă care constituie incitare la discriminare, ostilitate sau violență este interzisă prin lege.”

Principiile de analiză

51. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale”. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă: la **situații egale** trebuie să corespundă un **tratament egal**, la **situații diferite**, tratamentul juridic nu poate fi decât **diferit**. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat”.

52. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi

tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

53. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**: existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință; existența unui criteriu de discriminare; existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat; tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege; existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

54. Reținând în coroborare cu speța dedusă spre soluționare definiția discriminării, astfel cum este reglementată de articolul 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, Colegiul director se raportează, în ceea ce privește analiza unui act/a unei fapte care încalcă dreptul la un tratament egal, la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din O.G. nr. 137/2000. Astfel, pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior.

55. *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale* (cunoscută în general sub denumirea de *Convenția europeană a drepturilor omului*, în continuare *Convenția*) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare.

56. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care *Convenția* subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

57. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de *Convenție* (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

58. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

59. Astfel, pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

60. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

61. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia *„prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”*.

62. Colegiul apreciază că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

63. Raportat la a doua cerință, scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de genul acestora.

64. Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul declarațiilor publice în discuție, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată: un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură; ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

65. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

66. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare este necesară într-o societate democratică.

67. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” (*„pressing social need”*).

68. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.²

69. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO³.

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

70. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități.

Aplicarea principiilor la speță

71. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra unei posibile fapte de discriminare săvârșită în data de 15 august 2022 de partea reclamată, care a dat o declarație de presă în care a făcut mai multe afirmații, posibil discriminatorii, la adresa petentei: *„Primarul sectorului 1 este crizatoarea perfectă”* sau *„Garanția noastră este că o asemenea eroare nu se va mai întâmpla vreodată, iar acești ani iroșiți în isterie generală vor rămâne doar o tristă amintire pentru Sectorul 1”*.

72. În ceea ce privește excepțiile invocate de partea reclamată prin punctul de vedere formulat, respectiv excepția lipsei calității procesuale active din prisma lipsei interesului și excepția obiectului vădit nefondat, Colegiul director le respinge ca neîntemeiate.

73. Raportat la excepția lipsei calității procesuale active din prisma interesului, Colegiul director reține că, în speță, petenta a adresat C.N.C.D. o sesizare, prin care a solicitat sancționarea pentru discriminare a persoanei reclamate, petenta în prezenta cauză, învederând că i s-ar fi aplicat un tratament harțuitor de cel aplicat altor persoane aflate în situații identice fără vreo justificare obiectivă, respectiv: *„Primarul sectorului 1 este crizatoarea perfectă”* sau *„Garanția noastră este că o asemenea eroare nu se va mai întâmpla vreodată, iar acești ani iroșiți în isterie generală vor rămâne doar o tristă amintire pentru Sectorul 1”*.

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

³ Vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49.

74. În acest sens, Colegiul direct reține prezentarea contextului în care au intervenit faptele de pretinsă discriminare reclamate, în timp ce, prin solicitările formulate, petiția se circumscrie strict competenței CNCD, care este ținut a examina respectivele fapte strict prin prisma propriilor atribuții și competențe.

75. Mai mult decât atât, raportat la prevederile art. 20 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, petenta a dobândit calitate procesuală activă din prisma interesului, având în vedere că afirmațiile au fost făcute împotriva sa, în calitate de Primar al Sectorului 1.

76. Concret, Colegiul reține că, în data de 15 august 2022, petenta susține că reclamatul, în calitate de lider politic, a dat o declarație de presă în care a făcut mai multe afirmații posibil discriminatorii la adresa sa: „*Primarul sectorului 1 este crizatoarea perfectă*” sau „*Garanția noastră este că o asemenea eroare nu se va mai întâmpla vreodată, iar acești ani iroșiți în isterie generală vor rămâne doar o tristă amintire pentru Sectorul 1*”.

77. În drept, coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

78. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al O.G. nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de C.N.C.D. este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile din litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

79. Examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care mesajul transmis de partea reclamată prin afirmațiile făcute în data de 15 august 2022, ar fi putut aduce atingere dreptului la imagine al petentei prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

80. Concret, pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, iar analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

81. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

82. În scopul de a determina dacă afirmațiile reclamatului, obiect al prezentei sesizări, încalcă dreptul la demnitate al petentei, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

83. Obiectivul urmărit de reclamat este important, astfel că se va analiza dacă acesta a dorit să realizeze portretizarea petentei într-o ipostază degradantă. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

Conținutul și contextul în care au avut loc afirmațiile

84. Colegiul reține că afirmațiile reclamate de către petentă au fost făcute în cadrul unei conferințe în presă, partea reclamată exprimându-și public opinia față de petentă.

85. Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a CEDO conform căreia, pentru a aprecia

existența unei „*nevoi sociale imperioase*”, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, trebuie să se facă distincția între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Gijssels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42).

86. Astfel, oricine dorește să-și exercite drepturile în temeiul art. 30 din Constituția României, respectiv art. 10 din CEDO este supus unor obligații și responsabilități, cum ar fi cea de a se abține de la a transmite mesaje care rănesc pe alții fără motiv.

87. Colegiul apreciază că în prezenta cauză, raportat la afirmațiile părții reclamate, nu s-a depășit sfera libertății de exprimare, modul de exprimare nefiind unul denigrator, care să presupună elemente de incitare la ură îndreptate împotriva petentei.

88. Prin urmare, în cauză nu se justifică limitarea libertății de exprimare în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit, mai ales în condițiile în care nu există elemente de incitare la ură pe criteriul indicat de petentă.

89. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se „hrănește” din libertatea de exprimare” (*ibidem*, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, opiniile formulate având un larg impact.

Rolul în societate al persoanelor, autori ai afirmației

90. Colegiul director se raportează în analiza limitelor libertății de exprimare la calitatea reclamatului, care, în aprecierea Colegiului, a manifestat responsabilitate în ceea ce privește exprimarea în spațiul public.

91. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din *Constituția României* care asigură libertatea de exprimare, și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

92. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice.

93. Cu toate acestea, exercitarea libertății de exprimare comportă și limite, printre acestea regăsindu-se și dreptul la imagine, fapt pentru care este important a se vedea dacă un subiect incomod sau sensibil spre exemplu, contribuie la o dezbatere de interes public.

Concluzii

94. În speța de față, raportat la obiectul petiției, Colegiul director are în vedere faptul că autorul afirmațiilor și-a exprimat dezaprobarea față de conduita Primarului Sectorului 1, pe care a apreciat-o defectuoasă, în neconcordanță cu prevederile legale.

95. Aceste afirmații exprima judecăți de valoare sau opinii și nu se încadrează într-un discurs al urii și violenței și nu conțin amenințări la adresa integrității fizice/psihice a petentei.

96. În consecință, având în vedere efectele pe care le-a avut în mod concret, în sensul că

respectivale afirmații nu au fost de natură să incite la ură împotriva petentei, așa cum încearcă să insinueze aceasta, Colegiul director apreciază că răspunderea nu este cea specifică obiectului prezentei cauze, contravențională în sensul art. 15 din O.G. nr. 137/2000, ci, eventual, poate face obiectul analizei unui alt tip de răspundere civilă.

97. Mai mult, Colegiul apreciază că nu se poate constata o faptă de discriminare întrucât afirmațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, **cu unanimitatea** membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respingerea excepției lipsei calității procesuale active din prisma lipsei interesului;
2. Respingerea excepției obiectului vădit nefondat, invocată de partea reclamată;
3. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată, afirmațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare, prevăzute de art. 2 alin. 8 din același act normativ;
4. O copie a hotărârii se va transmite părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii:

-

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

RAIU CĂTĂLIN VALENTIN – Membru

SĂVULESCU RADU COSMIN– Membru

Red.: A.D.

Data redactării: 16.07.2024

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

